

Toetsingsadvies over de inhoud
van het milieu-effectrapport
Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren
IJsselmeergebied 1991-2000

18 juni 1993

157-121

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsingsadvies

Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport
Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991-2000/
[Commissie voor de milieu-effectrapportage]. - Utrecht: Commissie
voor de milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-540-2

Trefw.: milieu-effectrapportage; IJsselmeergebied/
delfstoffenwinning; IJsselmeergebied.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de Minister van Verkeer
en Waterstaat
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

uw kenmerk
HW/AKO 113616
HW/AKO 147422

uw brief
10 februari 1992
19 april 1993

ons kenmerk
U411-93/Kl/ab/157-122

onderwerp
Toetsing MER Oppervlaktedelfstoffen-
winning IJsselmeergebied 1991-2000

doorkiesnr.
030 - 347 666

Utrecht,
18 juni 1993

Met bovengenoemde brieven stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid advies uit te brengen over de toetsing van het milieu-effectrapport (MER) alsmede een aanvulling daarop ten behoeve van de vaststelling van de beleidsnota Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991-2000.

Overeenkomstig artikel 7.26, eerste en tweede lid van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie voor de m.e.r. aan.

Het MER en de aanvulling daarop geven naar het oordeel van de Commissie voldoende informatie ten behoeve van de vaststelling van het beleid voor de oppervlaktedelfstoffenwinning in de wateren van het IJsselmeergebied voor de planperiode 1991 - 2000.

Verder vraag ik uw aandacht voor het volgende:

In het MER heeft de afweging plaatsgevonden van een achttal alternatieven voor de winning van oppervlaktedelfstoffen in het IJsselmeergebied. Deze alternatieven zijn getoetst aan een aantal criteria. De Commissie kan instemmen met de keuze van de criteria, omdat de voor het milieu meest zwaarwegende criteria zijn hierbij betrokken.

De onderlinge marges van de alternatieven per meer blijken voor de meeste aspecten zeer gering te zijn.

Gelet op de beperkte kwantificeerbaarheid van een aantal bij de afweging betrokken aspecten en de betrekkelijk globale scoretoekenning, plaatst de Commissie een kanttekening bij de bepaling van de rangorde van de alternatieven per meer.

Dit geldt met name voor alternatief VIII (geconcentreerd zeer diep winnen). Dit alternatief is pas in de aanvulling op het MER bij de afweging betrokken en heeft daarbij minder aandacht gekregen dan de overige alternatieven. Ons inziens is dit alternatief voor het IJsselmeer en het Markermeer milieuvriendelijker dan in het MER is aangegeven, onder andere omdat het te ontgronden oppervlak hierbij geminimaliseerd wordt.

Omdat dit alternatief, naast het voor het IJsselmeer en Markermeer aangegeven voorkeursalternatief van winning in de vaargeulen, vanuit milieu-oogpunt goede perspectieven lijkt te bieden, beveelt de Commissie u aan dit alternatief nader te onderzoeken voor de zandwinning in de volgende planperiode (na 2000). Het MER dat wordt opgesteld voor de geconcentreerde zeer diepe winning van beton- en metselzand (Van Waning Groep) zal hierbij een belangrijke bron van informatie kunnen vormen.

De Commissie hoopt met dit advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen op welke wijze u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

prof.dr.ir. D. de Zeeuw
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Ontgrondingen IJsselmeer

Toetsingsadvies over de inhoud
van het milieu-effectrapport
Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren
IJsselmeergebied 1991-2000

Advies op grond van artikel 7.26, eerste en tweede lid van de Wet milieubeheer
over de inhoud van het milieu-effectrapport over, oppervlaktedelfstoffenwinning
wateren IJsselmeergebied 1991-2000,

uitgebracht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat door de Commissie voor de
milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Ontgrondingen IJsselmeer

de secretaris

drs. R.L.J.M. Klerks

de voorzitter

prof.dr.ir. D. de Zeeuw

Utrecht, 18 juni 1993

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. INLEIDING	1
2. TOETSING VAN HET MER OP HOOFDLIJNEN	3
3. TOETSING VAN HET MER OP ONDERDELEN	4
3.1 Vorm en presentatie	4
3.2 Probleemstelling en doel	4
3.3 Voorgenomen activiteit en alternatieven	4
3.4 Te nemen en eerder genomen besluiten	5
3.5 Bestaande toestand van het milieu en autonome ontwikkeling	5
3.6 Gevolgen voor het milieu	5
3.7 Vergelijking van de alternatieven	6
3.8 Leemten in kennis en evaluatie achteraf	7

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 10 februari 1992, waarin de Commissie in de gelegenheid gesteld wordt om advies uit te brengen.
- 1a. Openbare bekendmaking in Staatscourant nr. 50 d.d. 11 maart 1992.
2. Brief van het bevoegd gezag d.d. 19 april 1993, waarin de aanvullende informatie op het milieu-effectrapport wordt aangeboden.
- 2a. Openbare bekendmaking in Staatscourant nr. 78 d.d. 23 april 1993.
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

1. INLEIDING

Ten behoeve van de besluitvorming over het te voeren beleid met betrekking tot de oppervlakedelfstoffenwinning, zoals dat is neergelegd in de Beleidsnota Oppervlakedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991-2000, is een milieu-effectrapport (MER) opgesteld door de Directie Flevoland van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat. De plicht tot het toepassen van milieu-effectrapportage (m.e.r.) is gekoppeld aan het aanwijzen van winningsgebieden in bovengenoemde beleidsnota met een totale oppervlakte van 100 ha of meer. Hiermee vervalt de m.e.r.-plicht voor de afzonderlijke vergunningen die betrekking hebben op de aangewezen winningsgebieden.

In het MER worden de te verwachten gevolgen beschreven van oppervlakedelfstoffenwinning (de winning van ophoogzand; metselzand en zand ten behoeve van de betonindustrie, de kalkzandsteenindustrie en de asfaltindustrie; klei en keileem) in de wateren van het IJsselmeergebied. Er wordt uitgegaan van een te winnen hoeveelheid aan oppervlakedelfstoffen van 100 mln. m³ in de periode 1991-2000, waarvan ca. 90 mln. m³ ophoogzand. Deze hoeveelheden zijn gebaseerd op een behoefte-raming voor tien jaar voor delen van de provincies Noord-Holland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe, Friesland en Flevoland, voorzover grenzend aan de wateren van het IJsselmeergebied.

De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft, bij brief van 10 februari 1992 (bijlage 1) de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over het MER. Het MER en de beleidsnota werden ter inzage gelegd van 16 maart tot en met 24 april 1992 (bijlage 1a). De gepresenteerde informatie in het MER was voor de Commissie voor de m.e.r. en de Raad van de Waterstaat aanleiding om een aantal aanvullende vragen te formuleren. Per brief van 16 juni 1992 verzocht de Minister van Verkeer en Waterstaat de Commissie voor de m.e.r. haar advisering voorlopig op te schorten.

Per brief van 19 april 1993 is deze aanvullende informatie aan de Commissie voor de m.e.r. aangeboden (bijlage 2). De aanvullende informatie is gepresenteerd als deel 3 van de nota "Zand boven water" ("Aanvullingen op het milieu-effectrapport oppervlakedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied").

Deel 3 van de nota "Zand boven water" is op 23 april 1993 bekendgemaakt en vanaf die datum tot 24 mei 1993 ter inzage gelegd (bijlage 2a). Op 3 juni 1993 heeft een openbare hoorzitting plaatsgevonden.

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is weergegeven in bijlage 3 (evenals de overige projectgegevens). De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd.

Het is de bedoeling dat de Commissie voor de m.e.r. een oordeel uitspreekt over het MER en de aanvullende informatie, mede ten behoeve van de besluitvorming. Meer formeel gesteld moet het MER door de Commissie worden beoordeeld op de vraag in hoeverre is voldaan aan de in de Wet milieubeheer (Wm) gestelde regels voor de inhoud van het MER,

mede gelet op de door het bevoegd gezag in december 1987 gegeven richtlijnen voor het MER en de eis dat het MER geen onjuistheden bevat.

De Commissie heeft in dit toetsingsadvies een onderscheid gemaakt in een toetsing op hoofdlijnen en een toetsing op onderdelen. De toetsing op hoofdlijnen wordt behandeld in hoofdstuk 2 van het advies. Hierin geeft de Commissie haar eindoordeel over het MER en gaat zij in op een aantal onderwerpen die verdere uitwerking verdienen in het kader van de planvaststelling en de evaluatie achteraf. In hoofdstuk 3 maakt de Commissie een aantal detailopmerkingen over onderdelen van het MER. Deze opmerkingen zijn niet onbelangrijk, maar hoeven bij de verdere besluitvorming geen belangrijke rol meer te spelen.

In overeenstemming met art. 7.26, tweede lid van de Wm, heeft de Commissie bij de opstelling van dit advies de via het bevoegd gezag ontvangen schriftelijke reacties op het MER én de aanvullende informatie, mede in beschouwing genomen. Een lijst van deze reacties is opgenomen in bijlage 4.

2. TOETSING VAN HET MER OP HOOFDLIJNEN

Algemeen oordeel over het MER

Naar aanleiding van het MER "Zand boven water" (deel 2) heeft de Commissie een aantal aanvullende vragen geformuleerd. In een aanvulling op het MER (deel 3 van de beleidsnota/MER "Zand boven water") is hierop een antwoord gegeven. De vragen van de Commissie hadden betrekking op:

- *hydrologische effecten* van zandwinning, onder andere de invloed op de kwel in de polders en de mogelijke beïnvloeding van drinkwaterwinningen;
- *fysisch-limnologische effecten*, met name het optreden van stratificaties (duur, frequentie en de diepte waarop stratificatie voorkomt);
- *effecten op het zoutgehalte* van het meerwater als gevolg van zandwinning;
- *veranderingen in algensoorten*, met name de effecten van het verdiepen van bepaalde delen van het IJsselmeergebied op het voorkomen van bepaalde blauwiersoorten welke toxisch kunnen zijn voor mens en dier;
- *de effecten van geconcentreerde zeer diepe winning*: in de aanvulling op het MER is dit alternatief meegenomen als alternatief VIII 'Geconcentreerd zeer diep ontgronden'.

De Commissie is van oordeel dat de beantwoording van de vragen in de aanvulling op het MER op afdoende wijze heeft plaatsgevonden en dat het MER en de aanvulling op het MER tesamen voldoende informatie bieden voor de besluitvorming over het te voeren beleid met betrekking tot de oppervlaktedelfstoffenwinning in de wateren van het IJsselmeergebied.

De Commissie plaatst hierbij echter een aantal kanttekeningen.

Bij de vergelijking van de alternatieven is gekeken naar de invloed op de algenbiomassa als geheel en niet naar de mogelijke verschuivingen in algensoortensamenstelling. Met name bij verdieping van de Randmeren is een verschuiving in algensoorten waarschijnlijk, met ongewenste effecten zoals het veelvuldiger optreden van drijfslagen van blauwalgen.

Verder vraagt de Commissie nog uw aandacht voor de beschrijving en de afweging van de effecten van alternatief VIII en het ontbreken in het MER en de beleidsnota van een evaluatieprogramma (zie hoofdstuk 3 van dit toetsingsadvies). Deze kanttekeningen kunnen bij de vaststelling van het beleid betrokken worden.

3. TOETSING VAN HET MER OP ONDERDELEN

3.1 Vorm en presentatie

Het MER is overzichtelijk en goed leesbaar. De Beleidsnota speelt daarbij een essentiële rol. Veel vragen die het MER oproept worden in de Beleidsnota behandeld. De Commissie wil hierbij wel aantekenen dat kruisreferenties tussen Beleidsnota en MER de leesbaarheid verbeterd zouden hebben.

Met het verschijnen van een losse aanvulling op het MER (deel 3) is de informatie verspreid over drie rapporten, waardoor leesbaarheid en overzichtelijkheid zijn afgenomen. Overigens is in de aanvulling op het MER wel een samenvatting opgenomen van het MER én de aanvulling.

3.2 Probleemstelling en doel

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."

Het MER bevat een duidelijke omschrijving van de probleemstelling (inclusief de behoefteanalyse, met name in de Beleidsnota) en het doel van de voorgenomen activiteit.

3.3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen".

De Beleidsnota/MER bevat een duidelijke beschrijving van de voorgenomen activiteit. De beschrijving van de voorgenomen activiteit geeft echter weinig informatie over de verspreiding van bodemverontreiniging als gevolg van de winning en de bestemming van bij de winning vrijkomend eventueel verontreinigd bodemslib.

Omdat bij de keuze van de alternatieven voorlopig wordt afgezien van zandwinning in het Ketelmeer zijn deze punten vooralsnog niet aan de orde.

De Commissie heeft geconstateerd dat de winning door zeer diep zuigen in deel 3 ook bij de beschouwing van de alternatieven een plaats heeft gekregen (alternatief VIII 'Geconcentreerd zeer diep ontgronden').

De in beschouwing genomen alternatieven zijn inzichtelijk gemaakt en goed gemotiveerd. De Commissie plaatst echter wel een aantal kant-

tekeningen bij de bepaling van het meest milieuvriendelijke alternatief per meer, met name voor wat betreft alternatief van de zeer diepe geconcentreerde zandwinning (zie 3.7 Vergelijking van de alternatieven).

3.4 Te nemen en eerder genomen besluiten

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

In het MER komen de te nemen en eerder genomen besluiten nauwelijks aan de orde. In de beleidsnota komen deze wel voldoende aan de orde.

3.5 Bestaande toestand van het milieu en autonome ontwikkeling

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Het MER bevat een redelijke beschrijving van de bestaande toestand van het milieu.

Afgezien van een verwijzing naar het project Bestrijding Overmatige Algen groei Veluwe-Randmeren (BOVAR), wordt onvoldoende ingegaan op de te verwachten kwaliteitsverbetering van het oppervlaktewater als gevolg van de milieumaatregelen in de voedingsgebieden van het IJsselmeergebied. Deze autonome ontwikkeling staat haaks op eventuele eutrofiëring als gevolg van de oppervlaktedelfstoffenwinning.

Het MER bevat weinig gegevens (qua tekst en qua kaartmateriaal) over de grondwaterstromingen in het gebied.

3.6 Gevolgen voor het milieu

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

Het MER geeft, tesamen met de aanvulling, een redelijk volledig beeld van de milieu-effecten van de alternatieve zandwinmogelijkheden in het IJsselmeergebied.

3.7 Vergelijking van de alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."

In de aanvulling op het MER is ingegaan op mogelijke verschuivingen in de soortensamenstelling van algen (met name het aandeel blauwalgen) als gevolg van verdieping van bepaalde delen van het IJsselmeergebied.

Bij de afweging van de alternatieven wordt echter de invloed op de algenbiomassa als geheel in beschouwing genomen en niet de verschuiving in algensoorten. Met name in de Randmeren, waar in een aantal alternatieven een relatief groot deel op grotere diepte wordt gebracht, is een verschuiving in algensoorten waarschijnlijk.

Indien de mogelijke verandering in algensoorten bij de vergelijking van de alternatieven zou zijn betrokken, is te verwachten dat een geconcentreerde (zeer) diepe winning op dit aspect het best zou scoren.

Verder plaatst de Commissie bij de vergelijking van alternatief VIII met de overige alternatieven de volgende kanttekening:

Op grond van de informatie in de aanvulling op het MER is de Commissie niet in staat een goed oordeel te geven over de toegekende relatief lage scores voor de optie van een geconcentreerde zeer diepe winning in het Markermeer of het IJsselmeer. De score wordt mede bepaald door de noodzakelijke beperking van het aantal criteria, de keuze van de criteria en de betrekkelijk globale scoretoekenning op grond van de berekende en ingeschatte waarden ten opzichte van het nulalternatief. Zo heeft bijvoorbeeld een waarde van 0,08 voor criterium 1 (afname voedseloppervlak watervogels) bij alternatief VIII voor de Markerwaard dezelfde score gekregen als de alternatieven II en VI die voor dit criterium een veel ongunstiger waarde van 0,32 te zien geven).

Daarnaast wil de Commissie over de vergelijking van de alternatieven nog het volgende opmerken:

De gevoeligheid van de uitkomsten van het model STRAFI, waarmee 3 van de 5 gekwantificeerde milieu-aspecten worden berekend, wordt niet aangegeven. Gezien de soms zeer geringe verschillen ten opzichte van het nulalternatief is het van belang hieraan aandacht te besteden, omdat anders de mogelijkheid bestaat dat voor de alternatieven verschillen berekend worden die niet reëel zijn.

Bij de vergelijking van de gekwantificeerde effecten is het te overwegen om ook de grootte van het effect op de verschillende locaties in de wegging mee te nemen. Dit kan van belang zijn bij de keuze van het meest milieuvriendelijke alternatief.

De Commissie constateert dat het MER weinig expliciet aan de alternatieven gerelateerde gekwantificeerde gegevens bevat. Hierdoor doet de kwantitatieve weging van de alternatieven exacter aan dan uit de verstrekte gegevens blijkt en wordt de beoordeling van de uitkomsten van de multicriteria-analyse bemoeilijkt.

3.8 Leemten in kennis en evaluatie achteraf

Artikel 41j, lid 1, onder g van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde - beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."

Leemten in kennis

De Commissie constateert dat 3 permanente effecten niet zijn gekwantificeerd. Hierbij is vooral de kwantificering van de beïnvloeding van de grondwaterstroming en de grondwaterkwaliteit na de winning van wezenlijk belang voor de besluitvorming.

Evaluatie achteraf

Het MER bevat geen aanzet voor een evaluatieprogramma. Bij de vaststelling van de beleidsnota zal het bevoegd gezag moeten aangeven op welke wijze de voorspelde gevolgen zullen worden geëvalueerd, onder vermelding van het tijdstip van verslaglegging.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies
over het milieu-effectrapport
Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren
IJsselmeergebied 1991-2000

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1a

Openbare bekendmaking in Staatscourant nr. 50 d.d. 11 maart 1992

INSPRAAK BELEIDSNOTA OPPERVLAKTEDELSTOFFENWINNING WATEREN IJSSELMEERGEBIED 1991-2000 / MILIEU-EFFECTRAPPORT

De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft de Raad van de Waterstaat verzocht haar te adviseren over de Beleidsnota oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied voor de periode 1991-2000 en het Milieu-effectrapport (nota "Zand boven water").

De nota "Zand boven water" bevat het beleid met betrekking tot de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de rijkswateren van het IJsselmeergebied. Na een vergelijking van verschillende alternatieven mondt de nota uit in de aanwijzing van winlocaties voor de periode 1991-2000.

De Raad van Waterstaat stelt een ieder in de gelegenheid haar/zijn visie over de inhoud van de nota "Zand boven water" aan hem kenbaar te maken.

Terinzagelegging

De nota "Zand boven water" met het bijbehorende Milieu-effectrapport ligt van 16 maart tot en met 24 april 1992 gedurende de normale openingstijden op de daartoe gebruikelijke plaats ter inzage bij:

- de provinciehuizen van Noord-Holland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe, Friesland en Flevoland;
- de gemeentehuizen van Wieringermeer, Enkhuizen, Hoom, Edam-Volendam, Amsterdam, Huizen, Almere, Harderwijk, Elburg, Kampen, Noordoostpolder, Lemsterland en Nijefurd.

Voorlichtingsbijeenkomst

De Rijkswaterstaat directie Flevoland zal over de nota "Zand boven water" voorlichting geven op donderdag 2 april 1992, aanvang 19.30 uur, in het Smedinghuis, Zuiderwagenplein 2 te Lelystad.

Informatie

Voor informatie over de inhoud van de nota "Zand boven water" kunt u zich wenden tot de Rijkswaterstaat directie Flevoland, tel. 03200-99111.

Voor vragen over de inspraakprocedure kunt u zich wenden tot het Secretariaat van de Raad van de Waterstaat, tel. 070-3618719.

Waar moeten de reacties naartoe?

Degenen die van de inspraak gebruik willen maken en hun mening over de nota "Zand boven water" kenbaar willen maken moeten dit schriftelijk doen. De reacties dienen uiterlijk 24 april 1992 te worden gericht aan:

Secretariaat Raad van de Waterstaat
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Zij die reacties indienen kunnen verzoeken hun persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Mondelinge toelichting op uw reacties

De Commissie Oppervlaktedelfstoffen van de Raad van de Waterstaat stelt degenen die in hun schriftelijke reactie daartoe de wens te kennen hebben gegeven, in de gelegenheid hun standpunt toe te lichten in een openbare hoorzitting. Plaats, datum en tijdstip daarvan zullen nog nader worden bekend gemaakt.

Inzage schriftelijke reactie

De schriftelijke reacties zullen vanaf 7 mei 1992 gedurende één maand ter inzage liggen bij de bovenstaande provincies en gemeenten.

Bestelling van de nota "Zand boven water"

De nota "Zand boven water" (deel 1) met het bijbehorende Milieu-effectrapport (deel 2) kan tegen betaling van f 27,50 (exclusief verzendkosten) zowel schriftelijk als telefonisch worden aangevraagd bij de bibliotheek van de Rijkswaterstaat, directie Flevoland, Postbus 600, 8200 AP Lelystad.

BIJLAGE 2a

Openbare bekendmaking in Staatscourant nr. 78 d.d. 23 april 1993

Aankondiging

Aanvullende inspraak Beleidsnota/Milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991-2000

De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft aan het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen, ten behoeve van het overleg met de daarn voortgevoerde belanghebbenden of hun organisaties over de nota 'Zand boven water', de recent opgestelde aanvullingen op het Milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied aangeboden.

De nota 'Zand boven water', bestaande uit een in 1991 opgestelde Beleidsnota (deel 1) en Milieu-effectrapport (deel 2), bevat het beleid met betrekking tot de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de rijkswateren van het IJsselmeergebied. Na een vergelijking van verschillende alternatieven mondt de nota uit in de aanwijzing van winlocaties voor de periode tot 2000.

De aanvullingen op het Milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied (deel 3) bevatten de antwoorden op de vragen die met betrekking tot verschillende onderdelen van het Milieu-effectrapport tijdens de in 1992 gestarte inspraakprocedure over de nota 'Zand boven water' zijn gesteld.

De afronding van de inspraakprocedure is destijds in afwachting van deze aanvullingen opgeschort. De aanvullingen op het Milieu-effectrapport leiden niet tot een wijziging van de conclusies in de Beleidsnota.

Het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen stelt, in aanvulling op de in april/mei 1992 geboden mogelijkheid tot schriftelijke inspraak op de nota 'Zand boven water', een ieder in de gelegenheid haar/zijn visie over de aanvullingen op het Milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied aan hem kenbaar te maken.

Terinzagelegging

De aanvullingen op het Milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied, alsmede de eerder verschenen delen van de nota 'Zand boven water', liggen van 26 april 1993 tot en met 21 mei 1993 gedurende de normale openingstijden op de daartoe gebruikelijke plaats ter inzage bij:

- de provinciehuizen van Noord-Holland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe, Friesland en Flevoland;
- de gemeentehuizen van Wieringermeer, Enkhuizen, Hoorn, Edam-Volendam, Amsterdam, Huizen, Almere, Harderwijk, Elburg, Kampen, Noordoostpolder, Lemsterland en Nijefurd.

Waar moeten de reacties naar toe?

Degenen die van de inspraak gebruik willen maken en hun mening over de aanvullingen op het Milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied kenbaar willen maken moeten dit schriftelijk doen. De reacties dienen uiterlijk 24 mei 1993 te worden gericht aan:

Secretariaat Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Zij die reacties indienen kunnen verzoeken hun persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Hoorzitting

De voorzitter van het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen, drs P. Zevenbergen, stelt degenen die in hun schriftelijke reactie daartoe de wens te kennen hebben gegeven, in de gelegenheid hun standpunt toe te lichten op een openbare hoorzitting die zal worden gehouden op 3 juni, aanvang 10.15 uur in het gebouw van de directie Flevoland van de Rijkswaterstaat, Zuidenwagenplein 2 te Lelystad.

Inzage schriftelijke reactie

De schriftelijke reacties zullen vanaf 10 mei 1993 gedurende één maand ter inzage liggen bij de bovenstaande provincies en gemeenten.

Informatie

Voor informatie over de inhoud van de aanvullingen op het Milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied kunt u zich wenden tot de Rijkswaterstaat, directie Flevoland, tel. 03200-97556 of 97530.

Voor vragen over de inspraakprocedure kunt u zich wenden tot het Secretariaat van het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen, tel. 070-3618719.

Bestelling van de nota 'Zand boven water'

De nota 'Zand boven water' (Beleidsnota en Milieu-effectrapport) en/of de aanvullingen op het Milieu-effectrapport kan tegen betaling zowel schriftelijk als telefonisch worden aangevraagd bij de bibliotheek van de Rijkswaterstaat, directie Flevoland, Postbus 600, 8200 AP Lelystad.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Directie Flevoland van het Directoraat-Generaal van Rijkswaterstaat

Bevoegd gezag: Minister van Verkeer en Waterstaat

Besluit: vaststelling van Beleidsnota Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991-2000, voor zover het gaat om de aanwijzing van wingebieden met een totale oppervlakte van 100 ha of meer

Categorie Besluit m.e.r.: 16.1

Activiteit: het aanwijzen van gebieden voor de winning van oppervlaktedelfstoffen in het IJsselmeer, het Markermeer en de Randmeren. Het gaat hierbij met name om de winning van ophoogzand, maar ook om metselzand en zand ten behoeve van de betonindustrie, de kalkzandsteenindustrie en de asfaltindustrie. Er wordt uitgegaan van een te winnen hoeveelheid aan oppervlaktedelfstoffen van 100 mln. m³ in de periode tot 2000, waarvan ca. 90 mln. m³ ophoogzand.

Stand van zaken: Op 14 augustus 1987 startte de m.e.r.-procedure. De richtlijnen werden op 8 december 1987 vastgesteld.

Op 16 maart 1992 is het MER met de beleidsnota Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991-2000 (nota "Zand boven water") bekendgemaakt. Per brief van 16 juni 1992 verzocht de Minister van Verkeer en Waterstaat, naar aanleiding van een bespreking van een concept van het toetsingsadvies van de Commissie, de advisering voorlopig op te schorten. Per brief van 19 april is een aanvulling op het MER gepresenteerd als deel 3 van de nota "Zand boven water" ("Aanvullingen op het milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied"). De aanvulling heeft van 23 april 1993 tot 24 mei 1993 ter inzage gelegen. Op 3 juni 1993 heeft een openbare hoorzitting plaatsgevonden. Bevoegd gezag en initiatiefnemer wisselden op 17 juni 1993 met de Commissie van gedachten over het concept-toetsingsadvies. Op 18 juni 1993 bracht de Commissie haar toetsingsadvies uit.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. H. Cohen (voorzitter toetsingsfase)

ir. G.J. Heij (vooroverleg)

ir. W.J. Heijnen (toetsingsfase)

dr. L.R. Mur

dr.ir. P.E. Rijtema

dipl.ing. K.P. Vollmer

prof.ir. A.F. van Weele

prof.dr.ir. D. de Zeeuw (voorzitter toetsingsfase aanvullend MER)

prof.dr. J.I.S. Zonneveld (voorzitter vooroverleg)

Secretaris van de werkgroep: drs. R.L.J.M. Klerks

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	920323	Gemeente Noordoostpolder	Emmeloord	920515
2.	920405	Vereniging Leefmilieu het Gooi de Vechtstreek en omstreken	Hilversum	920515
3.	920414	Van Waning's Zandzuigerij B.V.	Kerkdriel	920515
4.	920416	Stichting Natuur en Milieu Stichting Friese Milieuraad Stichting Gelderse Milieufederatie Stichting Natuur en Milieu Overijssel Stichting Stichtse Milieufederatie Stichting Stichtse Noord-Holland Vereniging Milieufederatie Flevoland Vereniging tot Behoud van het IJssel meer	Utrecht	920515
5.	920416	Gemeente Bunschoten	Bunschoten	920515
6.	920422	Industriezand B.V.	Nijmegen	920515
7.	920422	Landbouwschap	Den Haag	920515
8.	920422	NV Flevolandse Drinkwater Maat- schappij	Lelystad	920515
9.	920423	Kalkzandsteenfabriek Harderwijk B.V.	Harderwijk	920515
10.	920423	Gewest Gooi en Vechtstreek	Huizen	920515
11.	920421	Provincie Gelderland	Arnhem	920515
12.	920423	Stichting Zand	Nijmegen	920515

13.	920423	Gemeente Urk	Urk	920515
14.	920422	Fernhout b.v.	Zwolle	920515
15.	920421	Noord-Holland	Haarlem	920515
16.	920424	Kalkzandsteenfabriek "Rijsbergen" B.V.	Huizen	920515
17.	920424	N.V.Z. Nederlandse Vereniging van Zandwinners	Rotterdam	920515
18.	920424	Provincie Flevoland	Lelystad	920515
19.	920428	Provincie Overijssel	Zwolle	920515
20.	920428	Gemeente Zeewolde	Zeewolde	920515
21.	920306	Inspectie van de volksgezondheid voor de hygiëne van het milieu voor Overijssel en Flevoland	Zwolle	920319
22.	920518	Ministerie van Landbouw, Natuur- beheer en Visserij, directie LNO in de provincie Flevoland	Lelystad	920522

Lijst van inspraakreacties en adviezen op aanvulling MER

23.	930519	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie LNO in de provincie Flevoland	Lelystad	930601
24.	930503	NV Flevolandse Drinkwater Maatschappij	Lelystad	930601
25.	930514	Provincie Flevoland	Lelystad	930601
26.	930518	Nederlandse Vereniging van Zandwinners	Rotterdam	930601
27.	930519	Stichting Zand	Nijmegen	930601
28.	930519	Van Waning's Zandzuigerij B.V.	Kerkdriel	930601
29.	930524	Kalksteenfabriek Harderwijk B.V.	Harderwijk	930601
30.	930526	Provincie Overijssel	Zwolle	930601
31.	930603	Verslag openbare hoorzitting	Lelystad	930610